

- **Büyük Birader ve Yargı**, Radikal İki, 21.05.2006.
- **Hizayaaaa Geeeellll!**, Radikal İki, 16.08.2006.
- **Yargıcın Tarafsızlığı**, Radikal İki, 18.11.2007.
- UYGUR, Gülriz; **Ataerkilliğin Hukuka Dayatması**, Radikal İki, 03.02.2008.

- **Nötr İlkeler ve Hukuk**, HFSA, 16. Kitap, Haz. Hayrettin Ökçesiz, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2007, s.330 vd.
- YÜCEL, Mustafa Tören, **Hukuk ve Hakikat**, Kendi Yayını, Ankara, 2001.
- ZOLA, Emile, **Suçluyorum**, Çev. Tahsin Yücel, Can Yayınları, İstanbul, 2007.

Adli Suçlar, Beyaz Yakalı Suçlar Oluşumu ve Hukuk Sistemi

Kayhan MUTLU(*)

Sosyoloji yaparken önemli olan hususlardan biri sosyoloji ile tarih, sosyoloji ile felsefe, sosyoloji ile ideoloji, sosyoloji ile gazetecilik gibi diğer bazı sosyal bilimlerde olduğu kadar aynı zamanda bir insandır ve her insan gibi onun da kendi şahsi görüşleri olmayacak. Burada yapılması gereken şahsi görüşlerini ortaya koren bunun sosyoloji değil de kendi şahsi görüşleri olduğunu açık ve net olarak vurgulaması gereğidir. Benzer şekilde, bu demek değil ki, mesela, sosyoloji Osmanlı Tarihi'ni ele alamaz. Muhakkak ki, ele alır, ancak bir sosyolog olarak ele alır. Bu nasıl olur. Bu, mesela, kullanılan kavramların tanımı ile olur. Hangi sosyolojik paradigma veya hangi sosyal düşünürün açısından konu ele alınmakta gibi benzer hususlar belirginleştirilir. Doğal olarak sosyolojide kullanılan her bir kavramın bir çok tanımı var veya tanımı mevcut olabilir. Bu nedenle, sosyolog bu noktada sadece ve sadece kendisi bu tanımlardan hangisini kullanıyor, bunu açık ve net olarak belirtir. Bilindiği üzere, şu tanımı alırsam, kabul edersen "doğru" olur, veya bu tanımı alırsam "yanlış" olur gibi bir tartışma olmaz. Bu yapılmaz; çünkü önemli olan, kavram kargaşasından uzak durup hangi platformda, hangi paradig-

ma ve hangi boyutta söz konusu sosyolojik tartışma yapılmakta. Bu şekilde, bulunan konunun tespitinin yapılması burada önemli olmaktadır. Bu şekilde, başka bir sosyolog aynı kavramları kullanarak kendi tanımları ile kendi seçtiği içindeki paradigma veya sosyolojik teori içinde kalarak tamamen başka tartışmalar ortaya koyabilir. Bu tartışmalar kendi içinde ve zamanla olgunlaşır ve sosyolojik bilgi bu şekilde kendi evrimini yaratır. Ancak, kullanılan kavramlar ve tanımlar ne olursa olsun sonuçta bu tanımlar günlük hayatın içinde yaşandığı şekilde anlamlı olmalı. Bir ölçüde somutlaştırılmalı. Aksi halde soyut kavramların binlerce çeşit algılanması içinde veya her dinleyenin veya her konuşmacının kendi düşünce sistemi içindeki tanımlarla binlerce çeşit hayali tanımlar ortaya konur. Bu kavram kargaşasının başlangıcıdır. Bilimselliğin kaybolmaya başladığı noktadır.

Bu makalede, suç, adli suçlar ve beyaz yakalı suçlar kavramları kullanılmakta. Bu kavramların operasyonel tanımları öncelikle ele alınmakta. Bilindiği üzere yasalara karşı yapılan her davranış "suç" olarak tanımlanır. Toplum düzeni, toplum huzuru gözetilerek değişen sosyo-ekonomik politik koşullara göre yasalar değişir ve değişen yasalara göre de suç tanımları değişir. Sosyolojik anlamda suç kavramı içinde "adli

(*) Prof. Dr. Kayhan MUTLU Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

suçlar" ve "beyaz yakalı" suçlar ele alınır. Bu iki grup içinde çok çeşitli suçlar yer alır. Bilindiği üzere mala karşı, şahsa karşı ve devlete karşı olmak üzere muhtelif suç çeşitleri mevcuttur. Bunların hepsini bir oturumda ve özellikle birkaç sayfalık bir sunumda ele almak mümkün değildir. Ancak, bu sunumda esas olarak sadece ekonomik suçlar olarak ifade edilen hırsızlık, kapkaç, darp, gasp, yankesicilik, rüşvet, ihale yolsuzluğu, hayali ithalat / ihracat, hemşerilik / tarikat/siyasi parti yandaşlığına endeksli ayrımcılık, hileli üretim - hileli iflas ve vergi kaçakçılığı gibi suçlar gözetilecektir.

Hırsızlık, darp, gasp, yankesicilik, kapkaç gibi suçlar adli suçlar kavramının operasyonel tanımı olmaktadır. Ve bu adli suçları işleyen adli suçlular kimlerdir? Benzer şekilde, adli suçları işleyenlerin sosyo-ekonomik özellikleri nelerdir? gibi sorular ilk aşamada ele alınacak sorulardan olabilmektedirler. Bu sorular çalışıldığında düzgün yasal bir işi veya becerisi olmayan-işsiz olarak kayıtlara geçen, düşük seviyeli eğitim ve geliri olan populasyon mensubu insanlar karşımıza çıkar. Hapishanelerdeki tutuklu ve hükümlüleri çalışan sosyolojik çalışmalar bu insanların temel özellikleri olarak bu ekonomik ve eğitim yoksulluğunu net olarak ortaya koymaktadır. Öte yandan, rüşvet, ihale yolsuzluğu, hayali ithalat/ihracat, hemşerilik/tarikat/siyasi parti yandaşlığına endeksli ayrımcılık, hileli üretim, hileli iflas ve vergi kaçakçılığı gibi suçlar beyaz yakalı suçların operasyonel tanımı olmaktadır. Benzer şekilde, beyaz yakalı suçları işleyen vatandaşların sosyo ekonomik özellikleri ele alındığında iyi eğitilmiş, iyi gelir düzeyi ve düzgün meslek sahibi olan insanlar karşımıza çıkmaktadır. Mesela, ülkemizde son yıllarda görülen toplam 29 kadar

batık bankalar olaylarını ve bu bankaların sahiplerini düşünürsek veya intihal olaylarına karışan bazı üniversite üyelerini düşünürsek, bu yukarıda belirtilen husus, beyaz yakalı suçlar kavramı daha net olarak anlaşılır olabilir. Özetle, adli suçlular ve beyaz yakalı suçlular mensuplarının sosyo ekonomik özelliklerini birlikte ele aldığımızda suç olayının yoksulluk gibi sosyo ekonomik değişkenlerden önemli ölçüde bağımsız olduğunu görürüz. Diğer bir ifade ile, suç işlemenin en belirgin özelliği sosyo ekonomik yoksulluk varsayımını savunmak oldukça yanlış olmaktadır. Bunun iki önemli nedeni vardır. **Neden 1:** uluslararası suç istatistikleri şiddet içerikli asayiş suçlarının çok daha fazla olarak Batı toplumlarında, refah toplumlarında olduğunu ortaya koymaktadır. **Neden 2:** Yukarıda sözü edildiği gibi beyaz yakalı suçların varlığı.

Sosyolojik anlamda, uluslararası adli suçlar konusu ele alınıp uluslararası karşılaştırmalar yapılırken esas olarak yukarıda sözü edilen "şiddet" içerikli suçlar ele alınır ve sonuçta suç oranları tespit edilir. Bu nedenle, öncelikle suç oranı nasıl hesaplanır hususunu tespit etmede yarar var, aksi halde yanlış tanımlar ve yanlış sonuçlar ortaya konmuş olur veya kavram kargaşası ortaya çıkabilir. Suç oranı hesaplanırken, suç türleri içinden sadece adam öldürme, adam öldürmeye teşebbüs, irza geçme, cinsel taciz, hırsızlık, darp, gasp, kundaklama ele alınır ve bir yıl içinde ne kadar bu suçlar işlenmiş toplanır ve o coğrafi bölgenin veya o mahalli idarenin veya o ulusun nüfusuna bölünür ve çıkan rakam 100.000 ile veya 10.000 ile çarpılarak sonuçta o bölge veya o il veya o toplum için suç oranı elde edilmiş olur.

Bilindiği üzere, ülkemizde polis ve jandarma bölgesi dahil, ortalama olarak her yıl 400.000 civarında asayiş suçları

veya yukarıda ifade edilen şiddet içerikli suçlar işlenmektedir. Ancak, bu rakam ABD için yılda 23 milyon ve Fransa, İngiltere, Almanya gibi AB ülkelerinin her biri için 5-6 milyon civarındadır. Görüldüğü üzere, refah toplumlarında, Batı toplumlarında ortaya çıkan asayiş suçları, şiddet içerikli suçlar ülkemizde görülen asayiş suçlarının 13-14 katı kadardır. Ülkemiz nüfusu 70 milyon, Fransa, İngiltere ve Almanya nüfusları 80 milyon ve ABD nüfusu 300 milyon olarak ele alındığında T.C. için suç oranı on binde 57 civarında iken bu rakam yukarıda sözü edilen AB ülkeleri için on binde 700 ve ABD için yaklaşık 800 civarındadır. Bu rakamlar, çok şaşırtıcı olabilir. Zengin, sanayileşmiş, modern toplumlar neden çok daha fazla şiddet içerikli suçlara sahiplerken, yoksul, orta doğu ülkeleri, uzak doğu ülkeleri gibi ülkelerde bu suçlar çok daha az olmaktadır sorusunun cevabı olarak bir çok husus akla gelebilir. Ancak, bu çok muhtemel verilen cevaplar içinde sosyolojik anlamda uluslararası sosyoloji literatüründe en çok kabul edilen varsayım: yoksulluğun kendisi ile suç arasında bir ilişki yok. Ancak "yoksulluk + mağduriyet duygusu bileşimi ile suç arasında bir ilişki olabilir" varsayımının kendisi olmaktadır.

Ayrıca, bu aşamada, ayıplama, dışlama, utandırma gibi "informel toplumsal" kontrolün zayıf olduğu, veya yukarıda sözü edilen yakın çevre tarafından ayıplanma, utandırma ve dışlanmaya karşı bireylerin duyarsızlığının bireysel özgürlük adı altında tolere edildiği toplumlarda veya toplumsal sorumluluğun zayıf olduğu; fakat bireyci materyalist değerler sisteminin daha çok itibar gördüğü toplumlarda adli şiddet içerikli suçlar oluşumu daha çok ortaya konmaktadır tartışması, varsayımı, bu aşamada önem kazanmaktadır. Bu ve

benzer sosyolojik tartışmaların, kabul ettiği en önemli varsayım: **her insan aynı derecede suç işlemeye meyillidir ve bu bir fırsat meselesidir** şeklindedir. Yukarıda söz konusu edilen informel toplumsal yapılanmalarla, değerlerle bireyin yasal olmayana meyletmesi önlenir olmaktadır görüşü burada söz konusu olmaktadır. Ayrıca, bu noktada, Batı toplumlarının temel yapısının "man is sinfull= insan günaha yakındır" varsayımına göre düzenlendiğini göz önüne alırsak burada yapılan tartışmalar daha netleşir ve daha anlam kazanmaktadır, diyebiliriz. Bu nedenle, ülkemiz geri kalmışlığını "bu kafalarla bu millet adam olmaz", veya "geteneksel değerlerimizin modernite adı altında yok edilmesi" varsayımları ile vatandaş kalitemizi negatifleştirerek ülkemiz geri kalmışlığının izahını bu şekilde tartışmak pek anlamlı olmamaktadır. Yönetim hatalarını, yanlış siyasetlerin bedellerini vatandaş kalitemize yükleyerek mazeretler üretme yanlış. Bu şekilde, hiç bilimsel olmayan veya bilimsellik ile izahı mümkün olmayan yorumlar yapmanın çok yanlış olduğunu da bu vesile ile vurgulamakta yarar var. Ayrıca, bu aşamada toplumsal sorumluluğu olmayan bireyci özgürlük yaklaşımının sonuçta yozlaşma ortaya koyabileceği hususu da unutulmamalı. Başkaları yok sadece ben varım anlamında toplum içinde yaşama sağlıklı toplum yaratmanın kendisidir. Özgürlük çok güzel ama alt yapısı olmayan bir özgürlük yozlaşmanın kendisi olabilir.

Özet olarak, bu yukarıda sözü edilen ve benzer tartışmalar yoksul ülkelerde çok daha az; ancak Batı toplumlarında kat ve kat çok daha fazla adli suçlar olmasının nedeni olarak suç sosyolojisi literatüründe yer almaktadır. Ve, iki önemli hususa dikkat çekilmektedir. Bunlardan birincisi, Batı toplumlarında,

toplumsal sorumluluğun veya diğerlerine karşı sorumluluk duygusunun bireyci materyal değerler içinde kaybolması, ikinci husus ise özgürlük anlayışının ben merkezli-şahsi çıkar merkezli olması ve bu şekilde özgürlüğün yozlaşmaya yaklaşması olmaktadır.

Ancak, bu yukarıda sözü edilen şekilde, sadece toplumsal bütünleşmenin kuvvetli olması ile adli ve beyaz yakalı suçları asgariye indirmek mümkün değildir. Bu hususu da unutmamak gerekir. Yukarıda sözü edilen informel kurallar ile birlikte, formel sosyal kontrol sisteminin de kuvvetli olması gerekir, varsayımı ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, hızlı ve etkin çalışan bir "hukuk sisteminin" kaçınılmazlığı ortaya çıkmaktadır. Aksi halde, hukuk sisteminin caydırıcılığının zayıf olması hususu ortaya çıkmakta ve bunun sonucu olarak da, yasal olmayan davranışların cazibesi artmaktadır, varsayımı önem kazanmaktadır. Bu tartışmaya göre ülkemiz hukuk sisteminin sağlıklı olduğunu söylemek zorlaşmaktadır. Bilindiği üzere, yaklaşık 3 milyon dava her yıl ülkemizde açılmakta ve öte yandan, toplam hakim-savcı sayımız 9.500 civarındadır. Özellikle, hakimlerimizin bu kadar iş yükünün ağır olması, "geç kalan adalet adalet değildir" gerçeğini yaratmaktadır. Bu vesile ile, Fransa, Almanya gibi ülkelerin her birinde 30 bin civarında hakim bulunmaktadır hususunu da unutmamak gerekir. Ayrıca, bu aşamada, özellikle geçmiş yıllarda ortaya konan çok sayıda kitlesel anlamda öğrenci affı, vergi affı, adli suçlar affı gibi "af yasalarının", evrensel hukuk içinde kalarak izahı nasıl mümkün olabilmekte sorusunun da cevabını düşünmek zorundayız. Özellikle, geçmiş yıllarda görülen, siyasi amaçlı "af yasalarının", hukuk sistemini önemli ölçüde zayıflatabildiğini veya anlam-sızlaştırabileceğini unutmamak gerekir.

Yasal olmayan "af" edilirse yasal olanı yapmanın ne yararı var düşüncesi ve zihniyeti ortaya çıkabilir.

Kendi içinde çelişkileri az ve etkin-hızlı çalışan bir hukuk sistemi ile özellikle beyaz yakalı suç oluşumları önemli ölçüde kontrol altına alınabilir. Mesela, ülkemizde vergi kaçağının en önemli nedenlerinden biri çok sayıda kanun maddesi, yönetmelik, geçici maddelerin varlığıdır. Yasalardaki cezaların caydırıcılığının yetersiz olabilmesi karşımıza çıkmaktadır. Benzer şekilde, eski bankacılık yasasını ele alırsak, sadece siyasi desteklerle banka sahibi olabilmek mümkündür ve bir banka sahibi olarak devletin mevduat garantisini gözeterek sorumsuz davranışlarla banka batırmanın pek caydırıcılığı yoktu.

Bu yukarıda sözü edilen örnekleri gözeterek bu noktada belirtmekte yarar var. "Uluslararası saydamlık ölçeği" rakamlarına göre ülkemiz gibi sanayileşmekte olan toplumlarda beyaz yakalı suçlar çok daha fazla olmaktadır. Batı toplumlarında beyaz yakalı suçlar çok az olmaktadır. Bunun temel nedeni, Batı toplumlarında çok daha etkili, hızlı çalışan ve kendi içinde çelişkileri az olan bir hukuk sisteminin mevcudiyetidir. Bilindiği üzere, uluslararası saydamlık ölçeği 10 üzerinden sıralama yapmaktadır. Bu ölçekte İskandinavya Kuzey Ülkeleri 9.0 civarında puan alırken, ülkemiz ancak 3.4 notunu almaktadır. Ancak, son yıllarda ortaya konan bazı olumlu girişimlerle bu rakam 4.0 olmuştur.

Yukarıda yapılan tartışmalarla, "yoksulluğun kendisi değil fakat yoksulluk ile mağduriyet duygusu bileşimi yasal olmayan yaşam tarzının ortaya çıkmasında önemli bir etkidir" varsayımı önem kazanmaktadır. Bu varsayım, aynı zamanda, bir ölçüde bizleri

bir toplumun ne ölçüde demokratikleştiği ve o toplumda insan hakları ilkelerinin ne ölçüde kurumsallaşmış olduğu hususuna yaklaşmaktadır. Her önüne gelenin sık sık konu ettiği bu kavramların burada net tanımlarının yapılması gerekir. Burada söz konusu edilen demokratikleşme ve insan hakları kavramları ile "fırsat eşitliği" kastedilmektedir. Bilindiği üzere, fırsat eşitliğinin çalışkanlık ve yeteneğe endekslenmesi, o bireyin mağduriyet duygusunun azalması için veya mümkün olan asgari düzeye indirgenmesi açısından önem arz etmektedir. Bilindiği üzere, günümüz dünyasında temel toplumsal değerler "para/mülk edinme, güç ve saygınlık elde etmeye" endekslenmiştir. Her insan kendi dünyasında, kendi yasal becerisi ve yasal çalışkanlığı ile bunları elde etmeye çalışır. Ancak, bu değerleri, bu amaçları elde etmeye götüren yolun çalışkanlık ve yeteneğe endekslenmesi gerekir. Bu husus ne kadar sağlıklı olarak kurumsallaşmış ise o kadar sağlıklı demokrasi ve insan hakları ortaya konur olmaktadır. Öte yandan, başarının "uyanıklık ve fırsatçılığa" endekslenmesi demokratikleşme ile ve insan hakları ile ters orantılıdır. Başarının, etnik kimliğe ve/veya tarikat mensubu olmaya ve/veya siyasi parti yandaşı olmaya endekslediği toplumlarda demokratikleşmenin sağlıklı olduğunu vurgulamak zorlaşır. Konu bu şekilde ele alındığında, şiddet içerikli adli suçların Batı toplumlarında önemli bir sorun olması ve beyaz yakalı suçların ülkemiz gibi toplumlarda önemli bir sorun olması demokratikleşmenin ve insan haklarının hem Batı toplumlarında ve hem de ülkemiz için önemli bir sorun olmakta devam ettiğini göstermektedir.

Fırsat eşitliğinin evrensel hukuk ilkelerinden uzaklaşması o toplumlarda yasal olmayan yaşam tarzını benimse-

mek zorunda kalanların kendilerine özgü alt kültürler geliştirmesini kaçınılmaz kılar. Bu alt kültürler, yasal anlamda, temel ve esas toplumsal değerlerin karşısı olarak karşımıza çıkar. Yasalara uymak değil, yasaları çiğneyerek yaşam hakkı elde etmeyi savunan ve bu davranışları doğru olanı yapma olarak tanımlayan değerler sistemi olarak ortaya çıkabilir. Mesela, "Bu paraya bu kadar iş", "devletin malı deniz, yemeyen ...", "gemisini yürüten kaptan", "önemli olan para kazanmanın kendisi ve para kazan da nasıl kazanırsan kazan", "namuslu olmanın bir yararı yok" gibi düşünce sistemleri, suç oluşumuna neden olan alt kültürler olabilmektedir. Veya, özellikle adli suçlarda görüldüğü üzere, şiddet kullanarak, korku yaratarak bu şekilde toplum ile, diğer insanlarla iletişim kurmanın kendisi amaç olabilmektedir. Bilindiği üzere, bu yukarıda sözü edilen yaşam felsefeleri veya yaşam tarzları yasal olanı yapma olarak kabul ettirmektedir. Bu ve benzer nedenlerle fırsat eşitliğinin ciddi boyutlarda olmaması ve başarılı olmanın çalışkanlığa ve yetenekli olmaya endekslenmemesi ile hem adli ve hem beyaz yakalı suç oluşumları önemli ölçüde toplumsal sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu noktada vurgulamakta yarar var. Bilindiği üzere, ülkemiz eğitim sistemi elitist sistem olarak kendini var etmektedir. Kaliteli eğitimin paraya endekslenmesi ve özellikle ilk öğretimin, orta eğitimin özel vakıf okulları ve dersaneler olarak kaliteli eğitim alma hakkı mevcudiyeti, çalışkan ve yetenekli yoksul aile çocuklarının toplumda sosyo ekonomik anlamda ileri gitmelerindeki yasal yolların tıkanması sonucunu ortaya koymaktadır. Bu yoksul aile çocukları ser-

maye yok ki bir iş kurabilsinler, para yok ki kaliteli eğitim alarak ciddi ve itibarlı bir meslek sahibi olsunlar. Sonuçta, bu insanlar arzu etiklerini yasal olmayan yollardan almaya çalışan popülasyonu yaratır olmaktadır. ABD gibi dünyanın en zengin ülkesinde bile, kaliteli eğitim alma hakkının yaygınlaştırıldığı ve paraya endekslenmediği hususunu gözetirsek, ülkemiz eğitim sistemindeki bu fırsat eşitsizliğini tartışmaya açmakta yarar olabilir.

Yukarıda ele alındığı üzere, yoksulluk, mağduriyet duygusu, fırsat eşitsizliği ve alt kültür bileşimi, bu faktörlerin birlikteliği suç üreten yaşam mahallerini, coğrafi bölgelerini, iş/çalışma ortamlarını ortaya koyabilmekte. Bu durumda, bu sosyo ekonomik kültürel mahalle veya bölge insanları kendiliğinden yasal olmayan yaşam tarzını öğrenmenin dışına çıkamamanın sonuçlarını yaşarlar. Net olarak biliyoruz ki, yukarıda sözü edilen faktörlerin birlikteliği yasal yaşam yollarını kapatarak tek yaşam tarzının yasal olmayan olmasını ortaya koymakta. Bu şekilde, bu coğrafyada, bu mahalli bölgede, bu çalışma ortamında yaşama durumunda olan insanlar, doğuştan suçlu olmayı öğrenir olabilirler. Hatta, bu yasal olmayan yaşam tarzı nesilden nesile intikal ettirilir olur. Suçlu kültürün kendisi bir miras olur. Kendi içinde kendi inceliğini, kendi yaşam tarzını, kendi becerilerini yaratabilmektedirler. Tüm bunlar, yasal olmayan yaşamın kendisini bir sanat olarak, bir beceri olarak karşımıza çıkarır.

SONUÇ olarak, adli ve beyaz yakalı suç oluşumlarını asgari düzeye indirmek için toplumun kurumları arasındaki iletişimin dengeli ve sağlıklı olması gerekir. Aile, eğitim, ekonomi, siyaset, din ve hukuk arasındaki toplumsal bütünleşme kuvvetli olmalı ve bun-

ların bazıları veya birisi diğerleri üzerinde hakimiyet yaratmamalıdır. İnfomal kurallar, geleneksel değerler, formel kurallar, hukuk sistemi, fırsat eşitliğine endekslenmiş kurumsallaşmalar toplumsal yapının temeli ve esası olmalıdır. Rasyonellik ve bilimsellik ölçütleri içinde kalarak populist siyasetlerden uzak durulmalı. Aşiret, tarikat, siyasi parti yandaşlığı baskıları ile kurumlar arasındaki dengeyi bozmaktan uzak durulmalı. Toplumsal bütünleşme ile fırsat eşitliği ortaya konmalıdır. Özellikle, ekonomi ile hukuk sisteminin birbirine entegre edilmesi kaçınılmaz olmaktadır. Mesela, Batı toplumlarında yapıldığı üzere, asgari ücret Yargıtay tarafından belirlenmeli. Bu şekilde, Batı toplumlarında görüldüğü üzere ücret politikası ile asgari işi yapanın bile namuslu kalmasını koruyacak şekilde yapılanmalar ortaya konmalıdır. Ülkemizde görüldüğü üzere, asgari ücretin aç kalmaya endekslenmediği toplumlarda namuslu kalmanın kolay olduğunu söylemek kolay olmaz. Hem namuslu olarak çalışacaksınız ve hem aç kalacaksınız. Bunun evrensel hukuk içinde yeri olduğunu söylemek mümkün değildir. Hukuk sistemi ile kontrol edilen bir ekonomide başan uyanık ve fırsatçı olmaya değil yeteneğe ve çalışkanlığa endekslenmektedir. Bu şekilde, teşebbüsçülük ile fırsatçılık ayrımı yapılmaktadır. Bu şekilde dürüst olma ve namuslu kalma teşvik edilirken yasal olmayan dünyayı tercih ederek suç yaratma olasılığı asgariye indirgenmektedir. Beyaz yakalı ve adli suç popülasyonu azaltılmaktadır. Huzurlu toplum ortaya koyma, ancak bunlar yapılırsa ortaya çıkar. Gerçek demokrasi ve insan hakları bunlar yapılırsa, ancak ortaya konabilir. Demokrasi ve insan hakları gibi çağımız kavramlarını sadece siyasi platformda ele alma ülke sorunlarını azaltmaz, bilakis bu sorunların çözümsüzlüğünü yara-

tır. Çözümsüzlük ise suçlu popülasyonu artırırken huzurlu ve düzgün toplumsal yaşamın kaybolmasını ortaya kor-